

יד
מדרו"ץ

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
אמור – הילולת רשב"י
אייר ה'תשע"ג ב'שכ"ד
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

הילולת רשב"י, ליל ל"ג בעומר.

בעניין האם שייך לעשות "עילוי נשמה" לגדולי עולם (השלמה מהילולת מהרי"ץ זיע"א).

תירוץ לקושיא מהילולת מהרי"ץ בעניין ביאור הסימן "קדש בוכרא, פסל במדברא".
מה הפירוש "בר יוחאי נמשחת אשריך, שמן ששון מחבירך".
מה היה גדלו האמיתי של ספר הזוהר המקורי שנכתב ע"י רשב"י זיע"א, וישוב הסתירות בעניין זה.

מדוע דווקא ספר הזוהר נקרא "הזוהר הקדוש", ושגם בש"ס גנוזים סודות ורמזים.
סיום ספר הזוהר הקדוש, והתייחסות לספר "מתוק מדבש", ולסידור "תורת אבות".

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק
טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741
דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול הלשון – 03-6171031
מספר השיעור במערכת קול הלשון – 330
מספר השיעור בדיסקים – 204

השיעור מוקדש להצלחת

גיל בן שמשון יצ"ו

יה"ר שיזכה להצלחה ברוחניות ובגשמיות,

וימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבו לטובה. אכי"ר.

בעניין האם שייך לעשות "עילוי נשמה" לגדולי עולם (השלמה מהילולת מהרי"ץ זיע"א).

השיעור במוצש"ק זה, הוא לכבוד התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, שהיום יומא דהילולא דיליה. היה לנו בזמן האחרון וכ"ח ניסון את ההילולא שלמהרי"ץ זיע"א, דיברנו אז על עניין 'עילוי נשמה' לגדולי עולם, האם הדבר שייך?

הבאנו חידוש שכותב בקיצור מהר"ם אלשיך ואסתר ט' כ"ב, לגבי מתנות לאביונים שנותנים ביום פורים, שמרדכי תיקן זאת לעילוי נשמת משה רבינו. בספר אהל משה [פרק ט' אות ה'], חושבני שהוא כותב זאת בלשון לא מדויקת, מתנות לאביונים שנותנים ישראל, 'צריך לכווין בהם שיהיו לעילוי נשמת משה רבינו ע"ה. המלים הללו, 'צריך לכווין, אינן כתובות שם. אבל אולי זאת כוונתו, למרות שלא כתב כך בצורה מפורשת. דהיינו, הוא רצה להדגיש, שבאופן מעשי צריך לחשוב ולכווין על כך ביום הפורים. הרי דיברנו בעבר ושיעור מוצש"ק תרומה ה'תשע"ג, מה הדין אם עשו דברים לעילוי נשמת פלוני, אבל בלי לכווין על כך. כגון, אם מי שמארגן את העניין התכווין לעילוי נשמת מישהו מסויים, אבל הציבור שלומד לא התכווין לכך. א"כ לכאורה ישנה ראייה מעניין מתנות לאביונים, שהרי אף אחד לא מתכווין ולא יודע שזה לעילוי נשמת משה רבינו. לכן הוא כתב, 'צריך לכווין, ולכאורה הדבר נכון לפי מהר"ם אלשיך. אבל כבר אמרנו, שאולי הדבר הולך לפי כוונת מרדכי היהודי, שהוא המייסד של מצות מתנות לאביונים.

בכל אופן, בספר אהל משה כתב על העניין כך, כמה הלכתא גיברותא, יש לנו ללמוד מדבריו. א' ששייך לעשות עילוי נשמה, אפילו לנשמת משה רבינו ע"ה. וזהו על אף שלא קם בישראל כמשה'. אם עושים עילוי לנשמתו של משה רבינו, בודאי ששייך לעשות לעילוי נשמת רבי שמעון בר יוחאי בערב זה, עליו אמרו, זֶה הָאִישׁ, מְרַגֵּז הָאָרֶץ מְרַעֵשׂ מַמְלָכוֹת וְלִשׁוֹן הַפְּסוֹק בִּישְׁעֵיהוּ ד', ט"ז. הובא באדרא זוטא, שהוא בזהר האזינו דף רצ"ו ע"ב על רשב"י, הוא ניצוץ

של משה רבינו. ב' דעל אף שכבר עברו אלפי שנים מאז פטירתו, של משה רבינו, שייך בזה עילוי נשמה, כי רוחניות זה נצח, "אין סוף", ולתענוגי עולם הבא אין סוף. וכמו שהגמרא אומרת במועד קטן [דף כ"ט ע"ב] תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר יִלְכוּ מִחַיִל אֶל חַיִל יִרְאֶה אֶל אֱלֹדִים בְּצִיּוֹן [תהלים פ"ד, ח"ו]. דהיינו, כי תמיד שייך לעלות יותר ויותר בעולם הבא. ג' אף דבר שנראה בעינינו שקל לעשותו, זאת מסקנא נוספת, עוד לימוד, כמו 'מתנות לאביונים', וגם אין בחייו של העני שינוי גדול מנתינת הני מתנות. מה כבר מעניק ה'מתנות לאביונים' לעני? וכי הוא יתעשר מכך? הוא נשאר פחות או יותר אותו הדבר כמקודם, זהו לא דבר גדול. גם זה מועיל לעילוי נשמה, ואפילו לנשמת משה רבינו ע"ה. וזהו, כי אין אנו יודעים להעריך כל מעשה ומעשה שאנו עושים, ורק בשמים נחשב כל מעשה קטן של האדם, בין לטוב בין למוטב ח"ו, ואין נאבד אפילו דבר קטן כל דהוא. עלינו לדעת, להחשיב כל דבר, גם לטוב וגם להיפכו. שאדם לא יזלזל במעשיו, גם לא במצוה קטנטונת שהוא עושה, על 'אמן' אחד שהוא אומר, אינו יודע מה הדבר פועל בעולמות העליונים. ולהבדיל, אם הוא עושה דבר רע קטן, מדבר 'לשון הרע' קטן, הסתכלות אסורה מועטת, וכדומה. ההבדלים הם עצומים. רק שענינו, עיני בשר, ואיננו רואים זאת. לכן עלינו לקחת מזה מוסר השכל.

תירוץ לקושיא מהילולת מהרי"ץ בעניין ביאור הסימן "קדש בוכרא, פסל במדברא".

בסוף השיעור בהילולת מהרי"ץ, נשארנו בשאלה על דברי הלבוש, לא היה זמן אז לתרץ את הקושיא, א"כ כעת נשלים זאת בעה"ת. מהילולא להילולא. לא נאריך בנושא, כי כבר דיברנו אז, וכעת זה כבר מודפס ב"שערי יצחק", אבל רק אזכיר בקצרה את העניין.

דרך אגב, לפני שנמשיך לעמוד על השאלה, יש להעיר הערה קטנה. לכאורה פירושו של הלבוש, מתאים בשני האופנים של סדר הקריאות. דהיינו, הרי הסדר 'משך תורא קדש בכספא וכו', הוא כשחל פסח ביום ראשון, או ביום שלישי, או בשבת. אבל כשחל פסח ביום חמישי, בקריאה שלשבת משתנה הסדר, לא קוראים 'משך תורא קדש בכספא', אלא שבשבת קוראים 'פסל לך', ואז הסימן הוא 'פסל בקודשא'. א"כ לפי הלבוש, הרמז מסתדר. אבל לפי מהרי"ץ, לכאורה הסימן השתבש, כבר אין קשר ביניהם. כי 'משך תורא' היינו, שתמשוך את עם ישראל, שהוא השור, מן הגלות. אבל מה זה 'פסל בקודשא'? 'פסל' הם הפסולים, אבל מהו 'בקודשא'? ומהו 'כסף במדברא'? ו'שלח בוכרא'?

אבל אפשר לכווין את הרמז, גם בסימן זה. 'פסל בקודשא' היינו, הפסולים מארץ הקודש, כלומר הרשעים שנקברו בארץ ישראל שהיא הארץ הקדושה, 'כסף במדברא', תשלח אותם בחרפה ובבושה. 'כסף' מלשון כיסופא. הקב"ה יעיפם וישלחם למדבר, לא מתאים שהם יישארו בארץ ישראל. ואז 'שלח בוכרא'. יוצא א"כ שאפשר לתקן את הרמז גם באופן זה.

בכל אופן, מהרי"ץ הביא את דברי הלבוש בקיצור, אבל הלבוש בעצמו כותב את העניין באריכות, ומסיים כך [סימן תצ"א סק"ט], ומפני שע"י עיקר הגאולה הזאת, נבחרו הבכורים לעבודת השי"ת, משום שניצולו ממכת בכורות, והם מרדו בעגל ומאסו עבודת השי"ת, על כן נתנו חכמינו ז"ל סימן זה ברגל זה, על דרך התוכחה, לזכור מה שנאבד מהם בפשיעתן. תשימו לב, מה איבדו הבכורות, ע"י שעבדו לעגל. אם כן, שכל אדם יקח לעצמו מוסר השכל. וכל אחד יתן אל לבו. תדע לך, אתה יכול להפסיד ח"ו טובה הרבה, בגלל טעות אחת. הקב"ה הקריב אותך, בחר בך ועשה אותך להכי חשוב, ובסופו של דבר הוא נדחה, ובחרים במישהו אחר.

ישנו סימן לקריאות התורה בפסח, מה שהגמרא אומרת במסכת מגילה ודף ל"א ע"א, משך תורא, קדש בכספא, פסל במדברא, שלח בוכרא. אומר הלבוש [סימן ת"צ ס"ק ט"ז], שסימן זה, חוץ מפשטותו, אינו לחנם. יש פה רמז לעניין, שהבכורות השתלחו מעבודתם. הרי לפני שנבחרו הכהנים, עבדו הבכורות. וזהו המוסר השכל בימי הפסח, שאז הקב"ה קידש את הבכורות, כמש"נ פי לי כל בכור בבני ישראל [במדבר ח' י"ז], ומשום שחטאו בעגל, הם נדחו מעבודתם. וזה פירוש הרמז, 'משך תורא, קדש בכספא', דהיינו, עם ישראל משך את כח השור שבמעשה מרכבה, וקידש אותו. וְכֶסֶף הַרְבִּיתִי לָהּ, וְזָהָב עָשׂוּ לַבַּעַל [הושע ב', י"ז]. 'פסל במדברא', עשו פסל במדבר. 'שלח בוכרא', על ידי מעשה העגל נשתלחו הבכורות.

מהרי"ץ ועץ חיים חלק שני, דף ל"ז ע"ב] אומר בזה רמז אחר, שזהו לא עניין שלתוכחה. אולי משום שלא מתאים לעשות 'תוכחה' בחג, אם כי אפשר 'כצל עובר'... אמנם הוא לא טוען שום טענות על דברי הלבוש, אלא רק אומר שנראה לו רמז אחר בסימן זה, שהכוונה לתפילה. 'משך תורא', פירושו עם ישראל, שנחשבים שור, כמש"נ בכור שורו הדר לו וְקָרְנֵי רָאִם קָרְנָיו [דברים ל"ג י"ז], עם ישראל נקראים על שם יוסף, רעה ישראל האזינה נהג פצאן יוסף ותהלים פ' ב"ו. א"כ עם ישראל מתפללים ומבקשים מהקב"ה, שימשוך את השור, דהיינו שיוציא אותנו מהגלות. 'קדש בכספא' היינו, שהקב"ה יקדש אותנו בכסף, כמש"נ וְאַרְשֶׁתֶּיךָ לִי פְּאֻמוֹנָה [הושע ב' כ"ב]. 'פסל במדברא' היינו, שהקב"ה ישלח את הרשעים מארץ ישראל למדבר. כידוע, צדיקים שבחוצה לארץ מתגלגלים ובאים במחילות לארץ ישראל לעתיד לבא, והרשעים שנקברו בארץ ישראל ישתלחו למדברא. זהו 'פסל במדברא', הפסולים ילכו למדבר. 'שלח בוכרא' היינו עם ישראל, הנקראים בלשון חשיבות, בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל [שמות ד' כ"ב], ישלחם מהגלות ויכניסם לארץ ישראל.

אלו היו הקושיות שהקשינו אז, ואכן הפליאה עצומה.

נראה לי בס"ד שלשה תירוצים לפחות על שאלה זאת.

ראשית, לפני מעשה העגל ויציאת מצרים, מזמן אדם הראשון, לא כל הבכורות היו מקריבים קרבנות לפני הקב"ה. הרי אומרים חז"ל [במדרש רבה שם] אדם הראשון לבש בגדי כהונה גדולה, שנאמר וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹדִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם [בראשית ג' כ"א], ה'כתנות עור' שהקב"ה נתן לו היו בגדי כהונה, לכן אדם אחר לא יכל לעשות זאת, כי צריך בגדי כהן גדול. אבל אין פירושו שבזמנו כל הבכורות עבדו, אלא בכל דור היה אך ורק מישהו אחד. אחרי שאדם הראשון נפטר, זה עבר לשם, ומשם לאברהם אבינו, אבל לא כל הבכורות שבאותו הדור עבדו. רק במצרים, נבחרו כל הבכורות לעבוד ללא הבדל בין גדול לקטן, בין אדם חשוב ללא חשוב, הבכורות כולם נבחרו מצד עצמם. אבל בזמנם, היה צריך דווקא אחד גדול ומיוחד.

תירוצי שני, בזמנם, גם מי שלא היה בכור, נבחר לעבוד. הרי שם לא היה הבכור, הוא היה אחי יפת הגדול [בראשית י' כ"א], יפת היה הבכור. וכן אברהם אבינו, גם הוא לא היה בכור. א"כ הם לא היו ממש הבכורות. אבל ביציאת מצרים, כיון שהקב"ה הכה כל בכור בארץ מצרים והציל את בכורות ישראל, אז נבחרו כל הבכורות לעבודה.

תירוצי שלישי, כותב רבינו עובדיה ספורנו דבר מעניין, ולפי דבריו אפשר אולי ליישב. ונקדים, כי הרי מה שבעל הלבוש אומר, זהו פסוק מלא בפרשת במדבר וגם בפרשת בהעלותך, לכאורה משטחיות הפסוקים ודאי שהלבוש צודק. שכן כתוב בפרשת במדבר, וְאֲנִי הֵנָּה לְקַחְתִּי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם, כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיּוֹם הַפֶּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקְּדָשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל [במדבר ג', י"ב י"ג]. א"כ מפורש, שהבכורות נתקדשו מיציאת

שאלנו על כך קושיא עצומה, וכי במצרים נבחרו הבכורות לעבודה? כיצד הלבוש אומר, כי הסיבה שקוראים זאת בפסח, מפני שאז נבחרו הבכורות, הרי הרמב"ם כותב [בפירוש המשנה מסכת זבחים פרק י"ד משנה ד'], שהבכורות נבחרו לעבודת ה' כבר מאדם הראשון, יעו"ש. ידוע כי עליו נאמר וְתִיטֵב לִי מִשׁוֹר פֶּר מִקֶּרֶן מִפָּרִים [תהלים ס"ט ל"ב]. והלא גם ביעקב אבינו כתוב מְכַרְהָ בְּיוֹם אֶת בְּכֹרְתָךְ לִי [בראשית כ"ה, ל"א], וזה הרבה לפני שהיו במצרים. הרי מדוע יעקב אבינו רצה לקנות את הבכורה מעשיו? הוא אומר, לא ראוי שרשע זה יקריב לפני הקב"ה [עייני רש"י על התורה שם]. וגם עשיו אמר, מה ייצא לי מהבכורה? יש בזה הרבה דברים ודקדוקים, וח"ו יתחייב מיתה אם לא יעשה כהוגן. הֲנֵה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת, וְלָמָּה זֶה לִי בְּכֹרָה [שם שם ל"ב] [מרן שליט"א אומר בכינוי, הנה 'הוא' הולך למות]. ע"י זה תהיה לו מיתה, למה זה לי בכורה? הדבר אינו כדאי. לכן יעקב רצה לקנות את הבכורה, ועי"ז זכה יעקב אבינו להקריב קרבנות. אם כן, הדבר אינו קשור ליציאת מצרים.

הבאנו גם מדרש רבה [במדבר רבה, פרשה ד' אות ח'] שכתוב במפורש, שהבכורה עברה מדורי דורות. אדם הראשון העביר זאת לשם, שהעביר לאברהם אבינו. שם היה כהן, שנאמר וּמִלְכֵי צֶדֶק מִלֶּךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לָחֶם וַיִּזֶן, וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֵלְיוֹן [בראשית י"ד י"ח]. מה הפירוש כהן? אומר התרגום, והוא משמיש קדם אל עילאה. אברהם אבינו העביר זאת ליצחק, יצחק העביר לעשיו, אבל יעקב קנה זאת ממנו, וכך הדבר עבר אלינו. הרמב"ם [בפירוש המשנה שם] כותב במפורש, שהבכורות היו בעבודה עד זמן משה רבינו. דהיינו, עד הקמת המשכן, עד אחרי מעשה העגל, העבודה היתה בבכורות. א"כ קשה, כיצד הלבוש בא ואומר שזה בפסח.

ועוד קשה לפי דבריו, והדבר אכן קצת פלא, שהרי לפי דבריו זמן עבודת הבכורות היה זמן ממש קצר, מניסן עד תמוז, שהרי בתמוז היה מעשה העגל. הם נבחרו לתקופה הקצרה הזאת?

הנכבדים בעם, וקולר כולם תלוי בהם. ואמרת שייפדו, כדי שיצאו לחולין בזה, שיהיו מותרים בעבודת הדיוט. א"כ יוצא, שחל שינוי גדול במצרים. הבכורות התקדשו במצרים, הקב"ה עשה אותם קודש קדשים, שכעת אסור להם לעשות עבודות הדיוט, הם קדושי עליון.

לכן במעשה העגל מגיע משה רבינו, ויעמד משה בשער המחנה ויאמר מי לי"י אלי, מחכה מי יבוא. הוא היה בטוח שכל הבכורות יבואו, הרי אלה הם הצדיקים, הבכורים הקדושים היו צריכים להגיע. אבל מי בא? ויאספו אליו כל בני לוי [שמות ל"ב כ"ח]. אף בכור אחד לא מגיע. ממילא, בעת ההוא הבדיל י"י את שבט הלוי לשאת את ארון ברית י"י לעמד לפני י"י לשירתו ולברך בשמו, ודברים י"ח. מאותה העת, נבחרו הכהנים והלוויים לעבודת ה' יתברך. אמנם תירוץ זה איננו מיישב לגמרי את דברי הלבוש, כי מלשוננו משמע שכל עיקר בחירת הבכורים היתה אז במצרים.

הפסוק אומר, וְהִפְחֵן הַגְּדוֹל מֵאֲחֵיו אֲשֶׁר יִצְקוּ עַל רֵאשֵׁי שְׁמֹן הַמִּשְׁחָה וַיִּקְרָא כ"א י"ג, למה אֲשֶׁר (געיא באל"ף)? שמעתי כהן אחד ת"ח אומר, ישנם אנשים האומרים לי, איזה מסכן אתה, אסור לך להיכנס לבית חולים כשאתה צריך לבקר מישהו, וכן אסור לך להיכנס לבית הקברות, ואסור לך עוד כך וגם כך. הוא אומר לי, אני חשבת ששבכך שאני כהן, אני משובח ומהולל. אני מתפלא על דבריהם, כי אני רואה זאת כמעלה גדולה. והם חושבים בטעות שאני מסכן. וזה מדובר בכהן הדיוט, מה נאמר בכהן גדול, שיש עליו עוד איסורים רבים. אסור לו לשאת אלמנה, ומן המקדש לא יצא ושם פסוק י"ב. ועוד עניינים. א"כ אולי תחשוב, שכבלו את הכהן. הוא מוגבל. לכן כתוב "אֲשֶׁר", האיש הזה הוא הכי מאושר, כי הוא קדוש במעלה עליונה, הוא נבדל להיות קודש קדשים כמשרתי עליון, אשריו שהגיע למדרגה הזאת.

למדתי זאת מפסוק דומה, אֲשֶׁר נָשִׂיא יַחְטָא וַיִּקְרָא ד', כ"ב, הגמרא שואלת והריות דף י" ע"ב, למה כתוב 'אֲשֶׁר נָשִׂיא יַחְטָא' מדוע לא כתוב

מצרים. ובעצם איננו צריכים להגיע לפה, כי כבר בסוף פרשת בא כתוב, קָדֵשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא [שמות י"ג, ב'], הדבר נאמר שם בגלל שהבכורות ניצולו. גם בפרשת בהעלותך כתוב במפורש, כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַפְּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקְּדָשְׁתִּי אֲתֵם לִי [במדבר ח' י"ז].

בא רבינו עובדיה ספורנו [שם במדבר ח'], ומפרש לנו את העניין. הוא אומר כך, מקדם, היתה העבודה בבכורות, 'ביום הכותי כל בכור הקדשתי לי כל בכור בישראל', אמנם במכת בכורות, שהיו הבכורות ראויים ליענש בעון הדור מפני היותם היותר נכבדים, ובהיותם בלתי ראויים להינצל ממכת מדינה, כעניין פן תִּסְפָּה בְּעוֹן הָעִיר [בראשית י"ט, ט"ז], ואני היצלתים במה שהקדשתים לי, בעניין שיהיו אסורים להתעסק בעבודת הדיוט, כמשפט כל הקדש שהוא אסור בגיזה ועבודה. היתה תביעה על הבכורות, כיצד בדור כזה אינכם נוהגים כראוי, איך אתם עובדים עבודה זרה בארץ מצרים? הרי רק שבט לוי לא עבד, אבל עדיין הוא לא נבחר לשרת. א"כ הבכורות היו אמורים להיענש בעון הדור. כמו שכתוב אצל לוט, 'פן תספה בעון העיר'. א"כ כיון שכולם לא היו נוהגים כראוי, הם היו צריכים להיענש בעון הדור ושלא ינצלו, וכמו שהבכורות של המצרים מתו כך היה צריך להיות שגם הבכורות של ישראל ימותו. מה עשה הקב"ה כדי להצילם? הקדיש אותם, הטיל עליהם קדושה יתירה, כמו שבכור בהמה אסור בגיזה ועבודה, כך גם הם אסורים בעבודת הדיוט. ואחרי כן צריך לפדיון, ולמען יהיו מותרים בזה, הצרכתים פדיון, כמשפט כל הקדש היוצא לחולין וכו'. גם בפרשת בהעלותך [שם] הוא כותב כך, וכמדומני שישנם עוד מקומות שהוא כותב זאת, ביום הכותי וכו', הקדשתי אותם, שלא יתעסקו בעבודת הדיוט כלל, כמו שאסרתי גיזה ועבודה בבכור בהמה. וזה עשיתי, כדי להצילם בתורת הקדש, שלא היו ראויים להינצל ממשלחת מלאכי רעים, בהיותם הם

רשב"י אפשר לומר כך וכך. כלומר, ציציים ופרחים על פי יסודות קיימים, אבל לא להמציא דברים שאין להם שורש ויסוד בדברי רשב"י עצמו. זאת המעלה של רשב"י בלבד. רשב"י הוא נחל נביע מקור חכמה ומשלי י"ח, ד"ג, מקור החכמה הוא ממנו, אבל אחרים יכולים רק להתלוות אליו, ולכן זוהי מעלתו. ונראה, שזהו שאמר בראש המקרא 'על כן משחך אלדים אלדיך', הכוונה הוא בעצמו ובכבודו, לא על ידי אמצעי.

מה היה גדלו האמיתי של ספר הזוהר המקורי שנכתב ע"י רשב"י זע"א, וישוב הסתירות בעניין זה. למחבר פיוט 'בר יוחאי', מהר"ר שמעון לביא, יש פירוש חשוב על ספר הזוהר הקדוש שנקרא בשם "כתם פז", והוא כותב בפרשת בראשית ודפוס ליורנו תקנ"ה, דף ק"ב ע"א כך, בהיות האמת החיבור הזה מלוקט מלקט שכחה ופאה מהחיבור הגדול הראשון, אשר שמענו שהיה משא ארבעים גמלים. ספר הזוהר שיש לנו, הוא רק 'לקט שכחה ופאה', קיצור ותמצית או ליקוטים מספר הזוהר שהיה במקור 'משא ארבעים גמלים'. ובעוונותינו שרבו, איבדנוהו, הוא וספרים אחרים, כגון ספרא דחנוך, ספרא דשלמה, ספרא דרב המנונא סבא, ויותר מהמה זולתם רבים ונכבדים. והיה הסיבה בזה, אורך הגלות וטלטול ישראל ממקום למקום, שזה היה סיבה שנתמעטו הלבבות, וטח עיניהם של אחרונים מראות מהשכיל ליבותם בספרים ההם, עד שלא היו נפתחים מראש השנה לראש השנה. מי יכול ללמוד בזה? פתחו את הספר פעם בשנה, אף אחד לא מבין. שהיו בעיניהם כדברי הספר החתום אשר יתנו אותו אל יודע ספר לאמר קרא נא זה, ואמר לא אוכל כי חתום הוא. והיו מניחים הספרים בזוית בתיים, עד אשר בלו ואכלם עש, או דלף טורד נפל עליהם וספו תמו מן בלהות. ולולי חסדי ה' כי לא תמו, בהשאר הראשונים אחריהם ברכה, בניהם קמו תחתיהם, נתן אלדים בליבם לתור ולבקש, ללקוט הנשאר מהספרים ההם, יתר הפליטה

אם נשיא יחטא, כפי שכתוב על האחרים בפרשה, ואם כל עדת ישראל ישגו ושם, פסוק ג', וכן עוד שם. א"כ, למה כאן כתוב 'אשר?' חוץ מהתירוצים האחרים, אומרת הגמרא, אשרי הדור, שהנשיא שלו מביא קרבן על שגתו. 'אשרי הדור', זהו 'אשר נשיא יחטא'. הנשיא שם לב לתקן את עצמו. לכן אומרים לנו גם כאן, אשר יוצק על ראשו, מלשון אשרי יושבי ביתך ותהלים פ"ד, ה', דהיינו אשריו.

פירוש "בר יוחאי נמשחת אשריך, שמן ששון מחבריך".

אנו אומרים, 'בר יוחאי נמשחת אשריך, שמן ששון מחבריך'. 'נמשחת אשריך', אשרי רבי שמעון, 'שמן ששון מחבריך'. מה פירוש המלים הללו?

מסביר מהרי"ץ בעץ חיים [עץ חיים, סדר ערבית שלשבת דף ק"א ע"ב], רצה לומר, יותר מחבריך, שהמ"ם היא מ"ם היתרון. שמן ששון, יותר מחבריך. למעשה זהו פסוק בספר תהלים, על בן משחך אלדים אלדיך, ששון ששון מחבריך ותהלים מ"ה, ח"ו. 'שמן ששון' היינו, כשמתארים אדם שנמשח, אדם שהוא גדול, ממשילים זאת בשמן, שנמשח ונתגדל ע"י שמן המשחה. אמנם המצודת דוד [שם] מסביר, 'שמן ששון מחבריך', שחבריך מסכימים לגדולתך ואינם מתנגדים, כי הם יודעים שאתה גדול יותר מהם. אבל מהרי"ץ מפרש פירוש אחר, שאתה 'יותר' מחבריך, לא שחבריך מסכימים לגדולתך, אלא שאתה מעולה ומשובח יותר מהם. ומפורש כדבריו בתרגום, וגם בתפסיר רס"ג.

אבל מה המיוחד בו? למה רבי שמעון יותר מחבריו? מה ההבדל ביניהם? ממשך מהרי"ץ ומסביר, והעניין, כי רשב"י ע"ה מעצמו היה דורש סתרי תורה, כי דבר ה' ונבואתו בפיו. משא"כ חבריו, שלא היו רשאים לומר, כי אם מה ששמעו מפיו, או לדרוש מעצמם על פי הקדמות שלימדם. דהיינו, הם לא יכלו להמציא סודות חדשים, אלא רק לחזור ולהגיד את מה שרשב"י אמר, או לומר שלפי דברי

טוב, בספר מלכים לגבי חזאל מלך ארם. הרי בן הדד היה מלך ארם, ואחרי שהוא מת, חזאל היה המלך. וכשבן הדד היה חולה, שלח את חזאל לשאול את אלישע, האם ימות מחולי זה או שלא? אבל הוא אמר לו, תלך ותביא לאלישע מתנה מכובדת, לא סתם. וכתוב בפסוק כך ומלכים ב', ח' ט"ג, וַיֵּלֶךְ חֲזָאֵל לְקַרְאֲתוֹ וַיִּקַּח מִנְחָה בְיָדוֹ וְכָל טוֹב דְּמִשְׁק מִשָּׂא אַרְבָּעִים גָּמַל. מפרש בעל הטורים, מהו עניין ז'כל טוב דמשק? ז'כל טוב אדוניו? תרין במוסרה. אליעזר לקח גם מטוב דמשק, אל תחשוב שאליעזר לקח רק מאברהם אבינו, אלא לקח גם מדמשק. א"כ תקשר את מה שכתוב בספר מלכים, ז'כל טוב דמשק, למה שכתוב פה. כלומר, כיון שהמלים ז'כל טוב נמצאים רק פה ושם, פירושו כאילו כתוב פה גם מה שכתוב שם.

וצריך לבאר, מה קשור לפה דמשק? אלא, שאליעזר בא משם, שנאמר וּבֶן מִשְׁק בֵּיתִי הוּא דְמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר וּבְרֵאשִׁית ט"ו, ב"ז. אומר התרגום, 'הוא דמשקאה אליעזר'. דהיינו, הוא בא מדמשק, משם אברהם הביאו. כך לפי התרגום. אמנם חז"ל דורשים וַיִּמָּא כ"ח ע"ב את המלה דמשק, שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. דמשק, נוטריקון דולה ומשקה. אבל לפי הפשט, יש מפרשים כי הכוונה שהוא בא מדמשק. א"כ כיון שלאליעזר היו קשרים עם דמשק, שם היתה משפחתו, א"כ הוא הביא גם משם, כיון שהיתה לו האפשרות להביא משם.

אומרים חז"ל, מהו ז'כל טוב אדוניו בידו? וכי אפשר לקחת את כל טוב אדוניו בידים? ישנם שני פירושים במדרשים, או שאברהם אבינו כתב לו שטר מתנה על כל רכושו, בכדי שיתן זאת ליצחק. הרי אברהם אבינו היה עשיר אדיר, כמו שנאמר וְאַבְרָם פָּבַד מְאֹד בְּמִקְנֵה בְּפָסָף וּבַבְּהֵב וּבְרֵאשִׁית י"ג, ב"ז. לכן, בכדי שהם יקפצו לתת את בתם לנישואין ליצחק, הוא בא ואומר להם, הנה אתם רואים, יש לי את הכל ביד [מדרש רבה ח"י שרה, פרשה נ"ט]. פירוש אחר, שכל מפתחות האוצרות וגנזי אברהם אבינו, היו אצל אליעזר [עין אור האפילה שם], ולאף אחד לא

הנשאר זעיר שם וזעיר שם, ויצברו אותם מפה ומפה, ויחברו עניין אל עניין כפי מסת ידיהם, ובדרך הזה נעשה החיבור הזה הנמצא אצלנו היום. ואשר לזאת הסיבה לפעמים לא תמצא קשור עניין אל עניין כאשר בתחילה, לפעמים לא מבינים מה הקשר בין עניין זה לעניין זה, כי בעצם חסר בנתיים הרבה דברים, אלו רק שאריות מהחיבור בעצמו, חסרים לנו הרבה פיסקאות. ולפעמים לא נמצא תחילת העניין עם סופו, ולא סופו עם תחילתו. הוא מסביר פה את המאמר של רבי אלעזר קפץ בקדמיתא' וכו', לא מובן שם מה הקשר, ולכן הוא אומר שחסרה לנו את ההתחלה, ולכן קשה להבין את מטרת העניין. גם על הגר"א כתוב, שהוא עשה הרבה הגהות לספר הזוהר, קישר עניינים עם עניינים, מלים אלו צריכים להעביר למקום אחר וכדומה, משום שבהעתקת הספר היו הרבה שיבושים ממה שכתוב בכתב-יד.

א"כ הוא אומר, שהחיבור הגדול הראשון, היה 'משא ארבעים גמלים'.

תמהתי על כך, שהרי בספר שלשלת הקבלה ודרוש על עשרה הרוגי מלכות, ערך רבי שמעון בן גמליאל השני כתוב על ספר הזוהר, שאם הוא היה בידינו בשלימותו, הוא היה 'משא גמל'. משא גמל זה יותר ממשא חמור, זה הרבה מאד. בכל אופן, כיצד רבי שמעון לביא אומר לנו שהוא היה 'משא ארבעים גמלים', הרי פה כתוב שזה היה משא גמל אחד? הסתירה מדי גדולה. זה אומר גמל אחד, וזה אומר ארבעים גמלים?

אולי זאת לא כ"כ שאלה, אולי מישחו פה טעה, שהרי הוא אומר 'שמענו', זאת שמועה. אולי אחד אמר גמל אחד, ואחד הוסיף לארבעים גמלים.

אבל אפשר לומר, ששני הדברים נכונים ואמיתיים. כתוב אצל אליעזר עבד אברהם, וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֶשְׂרֵה גָמְלִים מִגְּמְלֵי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ וּבְרֵאשִׁית כ"ד, י"ז. על המלים ז'כל טוב אדוניו בידו, אומר בעל הטורים, תרין במוסרה. דהיינו, ישנו עוד פסוק שכתוב ז'כל

לכך, אפשרית ע"י משאוי שלגמל אחד. זה כמו אדם שיש לו מרגלית אחת, וע"י מרגלית זאת יש לו את ערך כולם. גם בנד"ד, על פי הדברים שכתובים במשא גמל אחד, הוא היה יכול להבין דברים נוספים רבים, שאם נרצה לכתבם ולפרטם, הם היו מגיעים למשא של ארבעים גמל.

מה שיש לנו בספר הזוהר הקדוש, זוהי רק התמצית שלתמצית. ואפילו שהמלים כתובות, אחרי ככלות הכל איננו מבינים כמעט כלום. ולא זו בלבד, אלא אפילו תלמידי רבינו האר"י ז"ל שהוא זה שלימד את החכמה הזאת, אמר האר"י ז"ל שהם לא הבינו, והיחיד שהבין היה רבינו חיים ויטאל זיע"א, והוא היחיד שיכול לכתוב את החכמה שלימדתי, אבל התלמידים האחרים אינם מוסמכים. הם לא ירדו לסוף עומק העניין, לפי אמיתתו. עד כדי כך הגיעו הדברים, שהגר"א לא היה בטוח שמהרח"ו הבין את דברי האר"י, כך הוא אמר על התלמיד המובהק ביותר של רבינו הארי זיע"א. הפלא ופלא. הגר"א היה מסופק, האם הוא הבין את ה'נמשל', למה שהאר"י ז"ל התכווין. עד שראה את מאמר הפסיעות, והוא ראה שיש שם כמה מלים, שנתגלה לו מהן שאכן מהרח"ו הבין את מה שהאר"י לימדו וכן כתב בן אחיו הרא"ש מאמציסלאוו, במכתבו הנדפס כנספח לספר דעת-בונות.

יוצא, שהדברים הם בהסתרה, בהעלם לפנים מהעלם. דהיינו, כל מי שידוע ולומד ומוסיף ולומד, אחרי ככלות הכל זוהי רק טיפה מן היס. אפילו הדברים הכתובים שחור ע"ג לבן בספר הזוהר, לא כל מוחא סביל דא. אבל לפחות, זהו הפתח. ומי שיש לו את הפתחים הללו, יכול להיכנס.

הבאנו שחז"ל אומרים על אליעזר עבד אברהם, 'שהיה דולה ומשקה מתורת רבו'. מה הפירוש 'דולה ומשקה'? מה חז"ל רוצים להגיד לנו בכך? אומרת הגמרא וימא שסו, אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה, אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה. שניהם היו יושבים ולומדים בהתמדה, אבל ישנו הבדל עצום ביניהם.

היתה רשות להיכנס. א"כ הוא בא ואומר להם, המפתחות בידיים שלי, אני שולט עליהם. ז"כ טוב אדוניו בידו היינו, שאף אחד אינו יכול להיכנס, רק אליעזר. אמנם עם אליעזר היו רק עשרה גמלים, אבל חוץ מזה היה לו ביד עושר אדיר, כדי שיוכל להוכיח שהוא בא ברשותו של אברהם אבינו שכבר התפרסם בעולם.

לגבי הפסוק שכתוב אצל חזאל, וַיִּקַּח מִנְחָה בְּיָדוֹ וְכָל טוֹב דְּמִשְׁק מִשָּׂא אַרְבָּעִים גָּמַל, לפי הפשט, מה זאת אומרת ז"כ טוב דמשק? וכי הוא יכול לקחת את 'כל טוב דמשק'? הרי דמשק היא עיר גדולה, א"כ כיצד אתה יכול להביא לאלישע את כל טוב דמשק? לפי פשטות הפסוק הכוונה, שהוא לקח מהדברים הכי טובים שיש שם. לקח קצת מזה וקצת מזה, מהדברים הכי משובחים. אבל במדרש כתוב ושה"ש רבה פ"ד, שחזאל לקח בידו אבן טובה, שהיא שוה כמו כל טוב דמשק. הייתה לו מרגלית יקרה ונדירה, והשווי והערך שלה היה כמו השווי של כל דמשק. את זה הביא חזאל לאלישע בתורת מתנה, אבל מאחר והוא לא יכול לבוא ולתת דבר זה בלבד, כי זהו דבר שלא מרגישים אותו, לכן חוץ מכך הוא הביא עוד 'משא ארבעים גמל', בנוסף לאבן הזאת שהיתה בידו.

נחזור לענייננו, על פי הדברים הללו, נוכל להשוות בין שני הדברים. כפי שאמרנו, בעוה"ר ספר הזוהר שלפנינו חסר הרבה. אבל בשלמותו, לפי שלשלת הקבלה שמביאו סדר הדורות וערך רשב"י, אות ד', הוא היה משאוי גמל. זה המון לעומת מה שיש לנו. גם משא של גמל אחד זה הרבה מאד, וגם את זה אין לנו. אבל לו היה לנו זאת, הערך שלו היה כמו משאוי של ארבעים גמל. דהיינו, מי שיש לו את המפתחות הללו, יכול על פי זה להבין את כל סודות התורה, את כל הדברים הנסתרים והצפונים בתורה. פירוש הדבר הוא, שאם היינו יכולים, אם היתה לנו האפשרות לגלות את סודות התורה שבכתב, היינו מגיעים למשאוי של ארבעים גמל, זה עצום, אבל הדרך להגיע

בהקדמת פירוש עין יוסף על ספר עין יעקב, כתוב דבר חשוב מאד. הוא מדבר שם על הש"ס, והוא אומר שבש"ס עצמו גנוזים סודות ועניינים רבים. הוא כותב כך, וזאת לדעת, כי דברי חכמים וחידותם, נוקבים ויורדים ומסתכלים בדיוקן של-מטה, ועולים ומסתכלים בדיוקן של-מעלה, שדבריהם רומזים לדברים עליונים, שיש סודות גם בסיפורי מעשיות. אתה לומד בגמרא סיפורים, ואתה חושב שהדברים כפשוטן. לפעמים זה נכון, אבל גם אם הסיפור עצמו הוא כפשוטו, עדיין יש בו רמזים, וק"ו לגבי סיפורים שלא נראה שהדברים היו באופן ממש, אלא שרצו לרמוז בזה דברים אחרים. ואיך מבינים זאת? כשרואים סיפור תמוה ומוזר, שאינו מתקבל על הדעת, פירושו שבסיפור כזה מטמינים לך איזה סוד, אומרים לך רמזים בסיפור זה.

והוא מביא את דברי הרמב"ן, כמו שכתב הרב הגאון המקובל האלדי הרמב"ן זלה"ה, בהקדמתו לפירוש שיר השירים. יש פירוש שיר השירים של הרמב"ן על דרך הסוד, אבל כבר עמדו על כך שכנראה זהו לא מהרמב"ן בעצמו אלא זה רק מיוחס לו. המחבר היה ודאי חכם מקובל קדמון, שהרמב"ן ראה אותו או שאפילו למד אצלו, וזהו רבי עזריאל. בכל אופן הוא כותב כך, רבותינו ז"ל דיברו בחכמה זאת, במדרשים ואגדות, דרך משלים וחידות. להסתיר הדברים האלה ולהעלימם, ופזרו אחת הנה ואחת הנה כדי להעלימם ולהסתיר מקומם. דהיינו, סודות התורה רמוזים בש"ס. שם בהקדמת הרמב"ן לפני כן כתוב, שהדברים בעצם רמוזים בתורה שבכתב, שם התורה מגלה כל מיני דברים, שמי שידע לפענח זאת, מבין שבתורה בעצמה ישנם את כל סודות הקבלה. וכמו שישנם בתורה שבכתב, ישנם גם בתורה שבעל פה, וחז"ל הסתירו את הדברים והעלימום אחד פה ואחד שם. ומי שאינו מבין, לא יודע למה מתכוונים. והעובר בהם, לא ירגיש בהם ויקחם כפשוטן, ולא יתבונן פנימיות פרטן, ולא ישום אל ליבו לא דעת ולא תבונה בקרבו לאמר, איך יתכן לחכמים

אברהם אבינו הוא, נחל נבע מקור חכמה ומשלי י"ח, ד"ן. שתי כליותיו של-אברהם אבינו, נובעות תורה. כך לשון חז"ל במדרש בראשית רבה ופרשה ס"א, אב לא למדו, ורב לא היה לו, מהיכן למד את התורה? אלא זימן לו הקב"ה שתי כליותיו כמין שני רבנים, והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה. אברהם אבינו הוא המקור, והוא נבע מעצמו, בסייעתא דשמיא שרתה עליו רוח הקודש ונבואה, מדרגות גבוהות, שהבין את הכל מעצמו. אבל אליעזר עבד אברהם, היה רק דולה ומשקה. למרות שגם הוא היה זקן ויושב בישיבה, אפ"ה הוא יכל רק לקחת דלי ולהשקות לאחרים, כי ממנו בעצמו לא היה נובע כלום, כלומר שאין לו דברים משל עצמו ואינו יכול לחדש שום דבר. אם בגלל שהוא לא בר הכי לחדש, או בגלל שנאמר אָרור פְּנֵעַן ובראשית ט', כ"ה, הוא לא בדרגה הזאת. או שאפילו אם אכן הוא היה ראוי לחדש, אבל אינו היה מוסמך לחדש, כי ספק גדול אם הבין את היסודות והשרשים, לכן הוא רק בבחינת 'דולה ומשקה מתורת רבו', ולא יכול להוסיף דברים וחידושים מעצמו. זהו מה שאומר מהרי"ץ על רשב"י, שהוא 'שמן ששון', דהיינו הוא השמן והחכמה, וממנו נובע הכל. חבריו יכולים רק לשמוע ממנו ולהעביר הלאה, אבל לחדש חידושים וכדומה, הדבר אינו בכוחם. זוהי נקודה אחת.

מדוע דווקא ספר הזוהר נקרא "הזוהר הקדוש", ושגם בש"ס גנוזים סודות ורמזים.

נקודה נוספת, המלה 'דמשק' היא אותיות 'מְקַדֵּשׁ'. הרי הסברנו בעבר, מדוע קוראים לספר הזוהר בשם הזוהר 'הקדוש'? למה לא קוראים לספרים אחרים בשם 'הקדוש'? וכי הגמרא איננה קדושה? הרי כמו שעשרים וארבעה ספר תנ"ך נקראים 'כתבי הקודש', א"כ מדוע לא אומרים מדרש רבא הקדוש? אלא, בודאי שכל הספרים הם קדושים, אבל בספר הזוהר ניכרת ובולטת הקדושה, הדבר צף ועולה, וזה המיוחד בו. הדבר רמוז במלה 'דמשק', שקדושתו יוצאת ונובעת ממנו.

מהקיר, וטמן אבני סגולה שם, וישיב האבן למקומה. הוא השאיר את כל מיני הכלים שאין להם ערך כ"כ גדול, אבל את האבנים היקרות מאד הוא החביא מעבר לקיר, חפר בקיר ושם מאחור את כל אבני הסגולה. אך לא החזיר את האבן כמשפט הראשון, אך מעט נראה מבחוץ ואינו שווה מבפנים כשאר אבנים. זה נראה בולט קצת, יוצא החוצה. ויצו המלך, אשר כל איש אשר יתקן האבנים בטרם יגדלו הנערים, דמו בראשו, עד אשר יגדלו בניו. הוציא פקודה, מי שיישר את האבנים הללו, אחת דמו להמית. זאת הוראה, התקבל חוק כזה באותה ארץ, ואף אחד לא הבין למה.

וכאשר גדלו הנערים, וישב אחד מהם על כסאו, אחד מילדיו התגבר גדל, הגיע הזמן והוא נהיה מלך, התחיל לחשוב, מה יכול להיות? למה אבי עשה דבר כזה משונה? שם ליבו לדברי אביו, והסגיר בעדו ויחתור בקיר. סגר את הבית בכדי שאף אחד לא יראה, התבודד שאף אחד לא ידע מה הוא עושה, חפר את הקיר, ומצא שם מטמון גדול, ושמח על חכמת אביו. אבי היה חכם גדול. והכסיל לא יבין את זאת, בראותו עקמומית בהיכלו של מלך, שָׁפַט כי המלך זקן כסיל. מי שרואה זאת אומר, כנראה המלך כבר היה זקן, נשתבשה דעתו, וכך הוא החליט. בסדר, הוא רוצה כך, נעשה מה שהוא אומר, אבל הוא לא הבין שבעצם הוא מסתיר פה משהו. זה תורף המשל. הנמשל ופשריה, הקב"ה המלך הגדול, נתן תורה לישראל, ושם חביון עוזו, כי התורה אש שחורה על גבי אש לבנה. מה הפירוש אש לבנה? אלו הסודות, הדברים הפנימיים. אבל מבחוץ, זה שחור. היא פנימיות סוד ה', אשר לבש בה המלך, ולא כל מוחא סובל דא. לכן הטמין הסוד הזה הדור בלבשו, והניח בליטות עקמומיות שאינן מובנים לפי פשוטה, כדי לשום לב למה שבתוכה. מי שיבוא יום אחד ויגיד, יש פה משהו 'עקום'. זה לא מסתדר, הטיפש חושב שכנראה זה סתם, בלי כוונה, או שכך יצא משום שלא שמו לב, מתרץ זאת בדוחק, מחליט שזה 'סתם', וח"ו הוא בכלל

שבאו לכתוב הדברים האלה, ועל הספר להעלותם. הדבר נראה לא מתקבל על הדעת, הוא חושב שהדברים כפישוטן, אבל אינו מבין שיש פה אוצר נחמד, סתרי תורה.

משל למה הדבר דומה, למלך שרצה להסתיר אוצרותיו, אבל כיון שפחד שהם יגיעו לאנשים שאינם מתאימים, הוא החביא את האוצר מאחורי האבנים, הסתיר אותו בתוך הקיר, אבל הקיר קצת עקום, א"כ אנשים חושבים, למה הקיר הזה עקום? צריך ליישר אותו. אבל הוא אומר להם, אינני מרשה לאף אחד ליגע בו. אמרו, כנראה המלך הזה קצת 'השתבש', הוא רוצה שכך זה יהיה בדוקא. שיגעון. עד שבא בנו החכם, הוא הבין שלא יכול להיות שאביו עשה זאת סתם כך, כנראה מסתתר פה משהו. א"כ הוא הלך ובדק, עד שגילה שבעצם טמונים שם אבנים טובות ומרגליות.

זהו המשל שמביא הרב עץ יוסף בשם ספר שפת אמת על משלי. ישנו ספר "שפת אמת" של הרבי מגור זצ"ל, אבל הוא לא מתכווין לספר זה. מחבר עץ יוסף היה הרבה לפני זמנו של הרבי מגור, וגם המשל הזה אינו נמצא שם, אבל הוא נמצא בשפת אמת להר"ר יעקב ישראל הלוי ובפירושו לפרק ב' פסוק ז', מעשה במלך אחד גדול מאד נוטה למות, ובניו קטנים, ויצר לו להניח כל רכושו ביד אפטורפוסים פן ישחיתו נחלתו. תשמעו טוב, יש פה משל נחמד, כדי להבין את עניין סתרי התורה. איך ישנם אנשים, שרואים סתרי תורה, ומשתבשים, ומאידיך ישנם אנשים שמבינים את מעלת הדברים. המלך הזה, היה קרוב למות, גוסס, ולא היו לו ילדים גדולים, מי שימלוך אחריו, בן גדול שיוכל למסור לו את המלוכה. למסור לאנשים אחרים, זאת בעיני. זה כסף, עוברים על "לא תחמוד"... אי אפשר למסור לאחרים הון עתק כזה, הון תועפות. א"כ מה עושים? כיצד יצליח לשמור את רכושו לילדיו עד שיתבגרו? מה עשה? כל הדברים הפשוטים וכלים הנמצאים, הניח כמות שהם. והדברים היקרים, הטמין ויחתור בקיר, ערה אבנים

סיום ספר הזוהר הקדוש, והתייחסות לספר "מתוק מדבש", ולסידור "תורת אבות".

יש גם בסידורים את האידרא זוטא, שזהו לכבוד רשב"י, שם מדברים על שעת פטירתו. דברים מרגשים ומלהיבים מאד. אשרי עין ראתה ואוזן ששמעה. ולמעשה, כמה דפים לאחר האידרא זוטא, זהו סיום ספר הזוהר הקדוש. א"כ כשקוראים את סוף האידרא זוטא, זהו כמעט סיום ספר הזוהר. לכן, את סיום ספר הזוהר ממש נעשה בל"נ עוד מעט (בסופו של דבר נשכח הדבר, והסיום האמיתי נעשה לאחר מכן במוצש"ק בהר בחקותי התשע"ג), אבל כעת הציבור יקרא את הפיסקא האחרונה של האידרא זוטא. זה נמצא בסידור 'תורת אבות' בחלק הושענא רבה [שחילקו כעת לציבור], קריאי מועד עמ' קמ"ב, "אמר רבי אבא וכו'".

בכדי שכולם יבינו מה אומרים, נסביר זאת לפני שנקרא.

באידרא זוטא ישנם את סודות התורה שגילה רשב"י לפני פטירתו. הרי יש אידרא רבא, בזוהר הק' פרשת נשא. ויש אידרא זוטא, בפרשת האזינו. רשב"י היה חולה, נטה למות, ומן השמים התרפא. כאן מדובר לאחר שכבר נתנו לו אריכות ימים ושנים, פה זה כבר היה הסוף, וכעת הוא גילה סודות עצומים ונוראים. המלים האחרונות שאמר רשב"י המאור הקדוש, הוא הפסוק 'כי שם ציוה י"י את הברכה', ר"ל שאת כל ענייני הספירות, זה הגיע כי 'שם ציוה י"י את הברכה'. אבל את המלים 'חיים עד העולם', דהיינו להמשיך את החיים עד סוף העולם, להמשיך את השפע לעולמות התחתונים, זאת הוא לא הספיק לומר. המלה האחרונה שיצאה מפיו היתה 'ברכה', ואת המלה 'חיים' הוא לא אמר. הוא לא יכל יותר לדבר. ע"ז אמר רבי אבא, "לא סיים בוצינא קדישא למימר 'חיים', עד דאשתככו מילוי. ואנא פתבנא, סבנא למכתב טפי וכו'".

כופר. אבל החכם, יחתור בקיר ערה אבנים טובות משם, והכסיל יכה בהם ראשו. לכסיל זה מפריע, זה לא נוח לו, וכשהוא עובר הוא מקבל מהם מכה, אבל החכם מבין. וזהו שאמר הכתוב, **פִּי יִשְׂרָאֵל דִּרְכֵי יְיָ וְצִדְקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם** [הושע י"ד, י"]. יש את הנגלה והנסתר, 'ופושעים יכשלו בם'. וזהו אם **תִּבְקֶשְׁנָה כִּכְסָף וְכַמְטָמוֹנִים תִּחְפְּשֶׁנָּה, אֵז תִּבְיִן יִרְאֵת יְיָ וְדַעַת אֱלֹדִים תִּמְצֵא** [משלי ב', ד' ה'].

מישהו שלח לי בימים האחרונים מכתב, הוא ביקש שנכתוב לו תשובות בקשר למה שכתב רבי אליעזר פלקלס בעל תשובה מאהבה, או רבי יהודה אריה ממודינה, כל מיני דברים שכתובים שם, וישנם אנשים שכנראה חושבים כך. אבל כבר אמרתי עליהם, שהם 'דלי דעה', ואינם מבינים. חסרות להם הרבה ידיעות. הם חושבים, שרק הם יודעים את הדברים הללו. את הספר ארי נוהם, ראיתי אצל אחד מגדולי המקובלים, כיון שמכירים ויודעים הם את הדברים הללו, ומעיינים בכך כדי לקיים ודע מה שתשיב את אפיקורוס. כמובן שלא אתיחס לשאלות האלו וכיוצא בהן פה, אבל להודיע שלא יחשבו שרק הם יודעים דברים, גם אנחנו יודעים את הדברים הללו, כמו שיודעים שיש דתות אחרות חוץ מיהדות, כגון נצרות ואיסלאם, ויש גם כתות בתוך היהדות כגון קראים ודומיהם. אבל כולם הבל וריק, שקר וכזב. וגם הכופרים בנסתרות, שוא עלה בדמיונם, והם מופרכים לגמרי. ובכל אופן, אם השואל רוצה תשובה, שיתקשר בטלפון, ובעזרת ה' נפנה אותו לדרך הנכונה, ויחזור בתשובה שלימה, אכ"ר.

יש לי עצה טובה לכל אלה שנכנס במוחם ספק, במקום שיקשו קושיות, יטעמו מעץ החיים, ילמדו ביראת שמים בטהרה ובקדושה, ואז יוכחו לדעת שייעלמו מהם כל הספיקות וההתלבטויות. טעמו וראו כי טוב י"י. בדוק ומנוסה.

הפסוק, פתחתם את הספר, א"כ למה ניקדתם אותו לא נכון? חמש טעיות לפחות. חושבני, מי שביכלתו, צריך להעיר להם על כך. אמנם המוציאם לאור השקיעו הרבה, אבל צריך לתת למישהו מומחה שיתקן גם את הדבר הזה, את הניקוד, כיון שזהו קלקול גדול. אכן הפירוש שלו, של הרב דניאל פריש זצ"ל, כשמו כן הוא, 'מתוק מדבש ומנופת צופים'. אבל בכל זאת, עדיין יש מה לשפר. [מרן שליט"א ממשיך בביאור הדברים שבאידרא זוטא].

סידור תורת אבות, הוא ספר מדויק מאד, ועליו אנחנו ממליצים יותר מכל הסידורים הנפוצים בזמנינו [ועוד נדבר על כך בל"ג], אבל באידרא רבא שנדפס בחלק חג השבועות, ואידרא זוטא הנזכר לעיל, כמדומה אני שיש בו כמה דברים הצריכים תיקון. כיון שהוא בעצמו אינו עוסק בזה, כמו ששמעתי שאמר הוא בעצמו שאינו רגיל בקריאתו, ואביו זצ"ל כבר היה חולה בזמן ההדפסה, לכן אל תסתמכו על הספר הזה שהוא מדויק בתכלית. צריך לעשות עליו הגהה נוספת מבחינת הניקוד. אעפ"י שידידנו הרה"ג נתנאל אלשיך שליט"א יגע בזה רבות, מ"מ כנראה היה לחץ של זמן וכדו', והוא לא הספיק לתקן ולשפר אותו הדק היטב מכל השגיאות, וראוי לחזק את ידיו שישלים את המלאכה. אמנם כלפי הניקוד שבשאר הספרים, אזי הניקוד של תורת אבות הוא מוצלח מאד. הרבה יותר. למשל, יש מושג בקבלה 'פְּרָסָא', שפירושו מסך, כפי שזה מנוקד בתרגום, כגון לגבי הפסוק 'זאת מסך פתח אהל מועד'. בספרים אחרים המצויים של עדות אחרות, ניקדו 'פְּרָסָא', וכך הם קוראים לצערינו. ובזה שינוי ובלבלו את המשמעות. בתורת אבות נוקד לנכון 'פְּרָסָא'. וישר כוחו. וכן את המלה 'פְּתַבְנָא' הוא ניקד את האות ב"ת בפתח, וברוך יהיה. אבל אפשר לנקד אותה בקמץ כאמור לעיל, ולפענ"ד זה עדיף.

דרך אגב, בספרים הרגילים במקום לנקד את המלה 'פְּתַבְנָא' כך, הם ניקדו 'פְּתַבְנָא', כאילו שהכוונה אני כתבתי, כך הם הבינו. אבל הדבר אינו מסתדר במלים, כביכול אני כתבתי וגם סברתי. אלא צריך להיות פְּתַבְנָא, דהיינו הכתבן. רבי אבא היה ממונה לכתוב את כל מה שיצא מפי רשב"י כנודע, כנזכר בתחילת האידרא. לכן הוא אומר, אני הכותב, סבור הייתי להמשיך לכתוב. כי הוא לא ידע שרשב"י כבר יצאה נשמתו. [מרן שליט"א ממשיך לקרוא ולהסביר את הבנת הדברים].

צריכים לדעת, ספר זה 'מתוק מדבש', שמתוכו קראתי ובו נעזרתי, הוא ספר עצום ונפלא בפירוש הפשט של ספר הזוהר הקדוש, מלוקט מהרבה מפרשים. אמנם בלי פלפולים ועמקות שזה ליחיד סגולה, אלא פירוש הכוונה הפשוטה, שזה כמעט שוה לכל נפש. פירוש קל ומסודר לכל אורך הזוהר הק', אין עניין שנותר ללא פירוש. לא בא כבושם הזה עד זמנינו. אשרי הדור שזכינו לכך. הפלא ופלא. הם עשו פה מלאכה גדולה, שיש בה חכמה רבה. מצד שני, מבחינת הניקוד, ישנו חיסרון גדול. אפילו את הפסוקים, הם מביאים לפעמים בצורה משובשת. וכבר אינני מדבר על כך שמבחינת דקדוק הלשון הארמית, הספר הזה אינו מדויק. ואין כוונתי רק לפי המסורת שלנו, שבזה פשיטא שישנם הרבה שינויים, אלא אפילו לשיטתם.

למשל, בדף רצ"ט ע"ב, לקראת סיום ספר הזוהר, שם מובא פסוק מספר עזרא, והם אפילו ציינו את מקור הפסוק, אבל ניקדוהו בצורה משובשת. כתוב שם כך, קְדִשָּׁא בְרִיךְ הוּא דִן דִּינִין דְּבְנֵי עֵלְמָא לְעֵילָא, הֵן לְמִוְתָּא, הֵן לְשְׂרוּשֵׁי, הֵן לְעֵקוֹרָא, הֵן לְעֵנֹשׁ נְכֻסִין, וְלְאַסוּרִין וְעִזְרָא ז', כ"ו. שמעתם? הפסוק אומר הֵן לְמִוְתָּא, הֵן לְשְׂרֵשֵׁי, הֵן לְעֵנֹשׁ נְכֻסִין, וְלְאַסוּרִין. הרי כבר כתבתם וציינתם את מקור

שערי יצחק – השיעור השבועי

להיות שיש לו גם תירוץ טוב, מה ששנינו במסכת עדיות, שחייב אדם לומר כלשון רבו, דהיינו למרות שזאת טעות, אף כי לענ"ד זאת אינה ראייה, ואכמ"ל.

יישר כחם של כל העושים והמעשים, ועליהם תבוא ברכת טוב, אכ"ר.

לפני שנים רבות שמעתי מקובל ספרדי ידוע שדרש לפני תלמידי חכמים עניינים בקבלה מתוך הספר תוצאות חיים למהרח"ו, ותוך כדי הדברים חזר על המלה 'פְּרָסָא' 'פְּרָסָא' פעמים רבות. ואני תמהתי, לא ידעתי מה הוא שח. עד שהבנתי את השגיאה, והראיתי והוכחתי לו בנועם שגם בתרגום אצלם מנוקד פְּרָסָא. אבל פְּרָסָא פירושו כף הרגל, כמו בפסוק 'לא תישאר פְּרָסָה'. הוא השתומם, אבל בפועל לא היה מוכן לקבל, המשיך עם הטעות. ועל כגון דא אמרו חז"ל, שבשתא כיון דעל דעל. יכול

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך. השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, והוסיף מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ, או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה. פרטים בטלפון: 050-4140741

ניתן להקדיש כל שיעור

להצלחה ולרפואה,

או לעילוי נשמת.

שם התורם שלזכותו הוקדש השיעור, יוזכר בל"ג בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור השבועי.

פרטים בטלפון: 050-4140741.

נא לתאם ההקדשה לפני השיעור.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכ"ר.